

tarih VE toplum

15.000TL (KDV DAHİL) AYLIK ANSİKLOPEDİK DERGİ NİSAN 1992

100.
SAYI

İletişim Yayınları

EK: İLK YÜZ SAYININ İÇİNDEKİLER

tarih VE toplum

Serbest Cumhuriyet Fırkasına Ait Bir Seçim Beyannamesi	Ercan Hayıtoğlu	2
Osmanlı Basınında Yüz Yıl Önce Bu Ay	Ayşe Şen	4
Trablusgarp Savaşına İlişkin Bir Belge	Ahmet Mehmetefendioğlu	6
Koleksiyoncunun Dağarcığından	Salih Kuyaş	8
Dizelerde Saklı Kalan	Halil Erdoğan Cengiz	9
Özbekler Tekkesi Postnişini	Azmi Özcan	12
Galatasaray'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'ye Dair Şimdiye Kadar Bilinmeyen Almanca Kaynaklar	Arslan Terzioğlu	17
Beyoğlu'nda Resimli Kartpostal Yayımcıları	Behzat Üsdiken	27
Bugünkü Türkçe	Orhan Şaik Gökyay	35
Türk İhtilâli'nin Düsturları ve Mahmut Esat Bozkurt -II-	Hakkı Uyar	39
İnsaniyyet ve Kavmiyyet	Kudret Emiroğlu	47
Dr. Mehmed Reşid Bey'in Taşkılla Hatıraları Hakkında	Nejdet Bilgi	52
Kitabiyat		57
Leskovik'li Mehmed Rauf ve Eseri: İttihat ve Terakki Cemiyeti Ne İdi?	Ali Birinci	
Kitabiyat Vâdisinde Unutulan Bir Halk Yazarımız: Ecz. Bnb. Avanzade Mehmed Süleyman	Halil Bingöl	

Kapak: Eski sayılarımızdan bir kolaj (Murat Öneş).

NİSAN 1992 • CİLT 17 • SAYI 100

İletişim Yayınları A.Ş. Adına Sahibi: Murat Belge / **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Fatih M. Öztan / **Yayın Yönetmeni:** Mete Tunçay
Görsel Tasarım ve Düzenleme: Bedahet Tosun

Danışma Kurulu: Emre Dölen, Çağlar Keyder, Uygur Kocabaşoğlu, Şevket Pamuk, Zafer Toprak, Aydın Uğur

İletişim Yayınları Genel Yönetmen: Murat Belge / **Genel Müdür:** Nihat Tuna / **Teknik Yönetmen:** Miray Yüzgeç
Düzeltili: Fatih M. Öztan, Mustafa Şahin / **Okur İlişkileri:** Ayten Törün / **Satış ve Dağıtım:** Murat Dönmez

Ofset Hazırlık: Ağaçkakan Ltd. Tel: 516 82 80 - 516 07 59 / **Baskı:** Ayhan Matbaacılık / **Dağıtım:** İletişim Pazarlama A.Ş.

Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi / İletişim Yayınları, 1992

İletişim Yayınları A.Ş.

Klodfarer Cad. İletişim Han 34440 Çağaloğlu-İSTANBUL Tel: 516 22 60-61-62
Konur Sk. No:24/4 06640 Yenışehir/ANKARA Tel: 125 36 00-125 20 71
857. Sokak İzmiroğlu İşhanı No:306 35250 Konak-İZMİR Tel: 14 90 42

Abone Koşulları: Yurtiçi 180.000 TL/yıl - 90.000 TL/ 6 ay • Avrupa-Ortadoğu 48 \$/yıl • Avustralya: 87 \$/yıl • Uçak posta ücreti abone bedelinin içindedir. Yurtiçi abonelik için yıllık abone bedelinin İLETİŞİM A.Ş. 255661 POSTA ÇEKİ HESABI'na yatırılması ve posta çekinin üzerine "Tarih ve Toplum Abonesi" ibaresinin yazılarak fotokopisini, isteminizi açık belirten bir mektupla bize göndermeniz yeterlidir. Yurtdışı abonelik için bedelin İLETİŞİM A.Ş.'NİN PAMUKBANK TÜRBE ŞUBESİ 865277 no'lu DTH'na havale etmeniz ve dekont fotokopisini isteminizi açık belirten bir mektupla bize göndermeniz yeterlidir. Kıbrıs'ta Satış Fiyatı: 15.000 TL.

tarİh VE toplum

OKUYUCU
MEKTUPLARI

Serbest Cumhuriyet Fırkasına Ait Bir Seçim Beyannamesi

Gazi Mustafa Kemal'in isteğiyle, Fethi (Okyar) bey tarafından 12 Ağustos 1930 tarihinde kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası kuruluşundan çok kısa bir süre sonra, 16 Kasım 1930 tarihinde Fethi bey tarafından kapatıldı. Partinin siyasi hayatı çok uzun olmadığından yalnız, 1930 Belediye Seçimlerine katılmıştır. Elimizdeki Belge de 1930 Belediye Seçimleri sırasında İzmir, Serbest Cumhuriyet Fırkası Merkez Ocağı tarafından dağıtılmış bir bildiridir.

Seçimlerin yapıldığı sırada, Cumhuriyet Halk partisi taraftarlarından kaynaklanabilecek tehditler göz önüne alınarak bu davranışlar karşısında nasıl hareket edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Serbest Cumhuriyet Fırkasının, yapmak istediklerini, bir diğer deyişle vaatlerini bunun devamında görmekteyiz. Bu bildiride vatandaşın ekonomik kaygılarını hedef alan açıklamalara da yer verilmiştir. Daha sonra ekonomik ve siyasi anlamda bir özgürlüğe ve serbestliğe ulaşılmasının Serbest Cumhuriyet Fırkası etrafında birleşmekle gerçekleşeceği vurgulanmıştır. Bundan sonra oy kullanacak seçmenin, oyunu sağlıklı bir şekilde kullanabilmesi için açıklamalar yapıyor.

Belgede dikkat çekici özelliği olan satırlar, "Bu vazifelerini ifaya kim mani olursa hemen ismini öğrenip geriye dönmek ve derhal, bizzat veya en yakın telefonla Belediye Riyasetine ve bize yani merkez ve nahiye ocaklarımıza haber vermektir" şeklindedir.

Belediye seçimleri dikkat çekilen yönde olaylı gerçekleşmiş, Serbest



S. C. F.

Hürriyet âşığı, her meslekte
serbestî taraftarıdır

Ey muhterem Türk kardeşim!

Senin iradeti, senin kalbinden kopup gelmiş arzunu değiştirmek için neler, ne müdahallerle, karşılaştığını biliyoruz. Halbuki senin kanında olan asalet ve medenî cesaret bu tehditlere, bu müdahallere yakında galebe çalacaktır.

Rey sandıkları başında istediğine muhalef kâğıtların elleri tutuşturulmak istendiğini de biliyoruz. Bunlara kanuna, ahdanma, korkuna. Bunları al oku okumak bilmiyorsan emniyet ve itinaat ettiğin bir zata okut, namzetlerini anladıktan sonra reyini kullan.

Bu hakkı sana kanun veriyor. Emin ol ki; bundan dolayı sana muhalefet etmek isteyenler seni korkutamaz.

Sana bir şey yapamaz.

Bilibils onlar senden korkurlar. Çünkü sen kanunun verdiği hakkı kullanıyorsun.

Kanunun pençesi senin değil, onların üzerindedir.

Serbest fırka sana saadet ve refah temin edecektir.

Serbest fırka bugün elli kuruşa aldığın şekeri kanunun mevzuatı dairesinde sana yarıya ucuz yedirecek ve gazı daha ucuz yakıtacak ve vergi yüklerini hafifletecektir.

Serbest fırka senin servetini artıracaktır, sana sözünde, fikrinde, işinde serbestlik verecektir.

Dünyada kanun dairesinde hür ve serbestlik gibi tatlı hangi şey vardır. Bugün küçük bir sabır ve sebatın ve iradeni güzelce ve serbestçe kullanman sayesinde sen bu nimetlere kavuşacaksın.

Sen kapılarına kadar gelip reyini satın alanlara karşı hiç kulak vermiyerek reyini, iradeni serbest kullanırsan hiç bir tehlikeye maruz kalmadıktan başka ebedî saadete kavuşacaksın.

Atacağın reyin boşa gitmeyip fırkanızı muhakkak surette kazandıracağına emin ol.

Senin bu gayret ve fedakârlığın sayesinde şimdiye kadar Serbest Cumhuriyet Fırkasının kazandığı muvaffakiyet muhafaza edilmiş olacaktır.

Var ol asil ve necip Türk milleti

Reyini vermek istediğin zamanda sana terettüp eden başlıca vazife 1

1. Evvelâ fikir ve iradeni kimseye bildirmeden defterde ismini buldurmaktır.

2. Bunu bulduktan sonra namzetlerimizin pusulasını istemek.

3. Okumak bilmiyorsan bunları güzelce okutmak ve hangi fırkanın namzetlerine ait olduğunu anlamak.

4. Buna tamamen kanaat ettikten sonra reyini kendi eliyle ve kimseye emniyet etmiyerek

andığa atmak ve aynı zamanda defterdeki isminin bizzatına mühür veya parmağını basmak.

Bu vazifelerini ifaya kim mani olursa hemen ismini öğrenip geriye dönmek

ve derhal bizzat veya en yakın telefonla belediye riyasetine ve bize

yani merkez ve nahiye ocaklarımıza haber vermektir.

Belediye riyaseti telefon No. 2309

Fırkamız vilâyet ocağı No. 3480

S. C. F.

Vilâyet Merkez Ocağı

Cumhuriyet Fırkası yanlı gazeteler, olayları Cumhuriyet Halk Fırkası yerel yöneticileri ve güvenlik kuvvetlerinin çıkardığını, seçim anında büyük baskı ve yolsuzluklar yapıldığını açıklamıştır. Yolsuzluklar yapıldığına dair itirazlar Türkiye Büyük Millet Meclisine dahi getirilmiştir.

Serbest Cumhuriyet Fırkasının seçim öncesi bildirilerinde belirttikle-

ri, seçimlerin yapıldığı günlere yönelik kuşku, çıkan yolsuzluk ve baskı iddiaları doğrultusunda olmuştur. İzmir Hizmet gazetesinde seçimlerle ilgili bilgiler sürekli çıkmakta seçim güvenliğinin bulunmadığı iddia edilmektedir. Hizmet gazetesinin 15 Teşrinievvel (Ekim) 1930 tarihli nüshasında elimizdeki bildiri yayınlanmıştır.

Ercan HAYTOĞLU, İzmir